

Sint Martinus

Parochieblad van de Oud-Katholieke parochie te Groningen

Jaargang 42 nr. 3

HERFST 2016

Het parochieblad verschijnt 4x per jaar.

nr. 1 Vasten / Pasen

nr. 2 Zomer

nr. 3 Herfst

nr. 4 Advent / Kerst

Het volgende nummer verschijnt eind

november De redactie sluit op 15

november 2016.

Redactieadres

Witte de Withstraat 2A

9726 EC Groningen

email: redactie@groningen.okkn.nl

Abonnementen

Het parochieblad is een uitgave die kosteloos wordt verstrekt aan leden, gastleden en belangstellenden. Als u zou willen bijdragen in de kosten van het parochieblad, dan zijn giften van harte welkom op de bankrekening van de parochie, o.v.v.: bijdrage parochieblad.

Adreswijzigingen

Uw wensen aangaande adressering van dit parochieblad kunt u sturen naar onze secretaris.

Advertenties

Het parochieblad kent een brede verspreiding in de noordelijke provincies, maar ook in de rest van Nederland. Daarom is dit blad een ideale plek om op een betaalbare manier te adverteren. U kunt ook in dit blad adverteren. Neem daartoe contact op met de redactie voor de mogelijkheden en de prijzen. Familieberichten van parochianen, gastleden en belangstellenden kunnen kosteloos worden geplaatst.

WWW

De parochie is ook te vinden op het web.

Kijkt u op onze website voor Groningen

op:

www.groningen.okkn.nl

Bij de kافت:

Bij de opening van de kerkdeuren voor de wijding van het kerkgebouw.

De bisschop klopt op de deur en zegt:

“Open voor mij de poorten van de gerechtigheid, ik wil binnengaan om de Heer te loven”

Een kerk gewijd.....2
De dromen van God.....4
Een nieuw orgel.....6
Twee woorden en drie minuten.....7
Leo Cahn: maker en bedenker.....8
Foto's kerkwijding.....11
Moderne devotie en christelijke meditatie.....12
Wat is dit nu?.....13
De schepping van onze liturgische meubelen.....14
Kooksels en baksels uit de pastorie.....18
Vieringen.....19

Een kerk gewijd

Daar zijn we dan, een volwassen parochie met een eigen kerk. Een altaar, ambo en doopvont, met een monumentaal karakter. Ze stralen de tocht door het leven uit, de tocht door en naar het geloof. Het lege graf – hier is Hij niet, Hij is immers verrezen! Midden onder ons mag de Heer aanwezig zijn. Het altaar dat symbool staat voor Christus staat middenin onze gemeenschap. Gewijd en al, niet alleen het altaar, de gehele kerk is gewijd als teken van Gods aanwezigheid onder de mensen. Maar het zijn niet de stenen die dit gebouw levend maken, het zijn de mensen die dat doen. Een levende gemeenschap straalt immers meer uit dan alleen een mooi gebouw dat goed op orde is.

We kunnen terugkijken op een schitterend wijdingsfeest! Een feest dat we vanaf nu elk jaar mogen vieren en dat we mogen doorgeven aan de generaties na ons. Dat we meer zijn dan een gemeenschap die op zondag komt vieren, straalt al van ons af. Dat komt enerzijds door de verhuuractiviteiten, maar ook doordat de kerk en parochiezaal ter beschikking staan van de buurt. Zo hebben we sinds 9 september elke vrijdagochtend inloopochtenden voor de wijk, waarbij het wijkteam van Groningen (WIJ Groningen) ons ondersteunt, onder andere door de aanwezigheid van een maatschappelijk werker op die ochtenden. Behalve dat het gezellig is, krijgen we ook inzicht in de behoefte aan contact in de wijk. Iedereen is altijd welkom om even binnen te lopen voor een kop koffie en een praatje. Dat geldt ook voor de avonden voor christelijke meditatie. We hebben gemerkt dat dit op mensen een belangrijke en heilzame werking heeft. Dagelijks staan sowieso de deuren van onze dagkapel open en iedere dag vinden mensen daar rust om even te bidden. Ook als parochiaan bent u altijd welkom

om deel te nemen of mee te werken aan dit soort activiteiten.

Zo heeft u een beetje inzicht in de betekenis van onze aanwezigheid, ook om ons heen en buiten de zondag. En het bijzondere is dat ik merk dat ons gebouw ook onze parochianen inspireert om dingen te ondernemen. Zo is het idee al geopperd voor bezichtigingsdagen, bijvoorbeeld op zaterdagmiddag. Mensen kunnen dan kennismaken met het gebouw en het meubilair en zich laten raken door de plek.

Maar zoals altijd zal ook ons leven in ons eigen kerk een zoektocht blijven. We moeten onze plek vinden in deze kerk en ik weet zeker dat het gaat gebeuren. Zolang we er voor elkaar blijven zijn en elkaar vast blijven houden. Want kerk zijn doen we samen. Iets wat laag voor laag wordt opgebouwd, zoals ook in de nieuwe kerk in de liturgische meubels tot uiting komt.

Pastoor Victor

Impressies van de wijding

Een verslag van de wijding is op de website te vinden

Lang voordat de wijdingsdienst zal beginnen, zijn er parochianen druk bezig in de ruimtes van ons kerkgebouw. De parochiezaal is al ingericht voor het grote aantal bezoekers dat verwacht wordt; er worden hapjes en drankjes gereed gezet. De kosteren maken alles gereed in de kerk, liturgieën worden op de stoelen gelegd, de bloemversieringen aangebracht.. Er heerst enige spanning: zal alles goed verlopen? Blijft het droog? En vooral: is het aantal plaatsen voldoende? Aanmeldingen en stoelen zijn met elkaar in evenwicht, maar wat als er nog veel mensen komen opdagen die niet aangemeld zijn? De pastoor heeft op de valreep nog tien klapstoelen gekocht. Er wordt nog snel een lijst van aangemelde personen gemaakt.

De tijd draait door. De bisschop arriveert. Pastoor, ceremoniaris en misdienaren gaan bij elkaar zitten, voorin de kerk, om de dienst door te nemen. Vroegkomers die niets te doen hebben, maken van de gelegenheid gebruik om alvast het liturgisch meubilair te bekijken: het staat daar zo vanzelfsprekend, zo helemaal op zijn plaats, maar het is tegelijkertijd zo verrassend...

De steen van Jacob

Dan worden we door Astrid de kerk uitgestuurd. Buiten, voor de kerk, heeft zich al een kleine menigte verzameld. We zien bekende en onbekende gezichten. Het weer houdt zich goed. De lucht zindert van blijde verwachting, die een hoogtepunt bereikt als de bisschop en zijn gevolg aantreden. Na het welkomstwoord van de pastoor en het antwoord van de bisschop, wordt het verhaal van de droom van Jacob gelezen, waarin hij een ladder ziet die tot de hemel reikt en waarin God tot hem spreekt. Als hij ontwaakt is, wijdt Jacob de steen waarop hij met zijn hoofd gelegen heeft met olie.

Ook wij hadden een droom. Veertig jaar hebben we rondgezworven door Groningen, terwijl we droomden van een eigen kerk. Die droom leek te hoog gegrepen. Er was geen ladder. Toch ging hij in vervulling. Er waren ook botsende dromen: de droom van de bisschop zag er anders uit dan onze droom. Die droom raakte vermengd met de droom van de architect, de droom van de kunstenaar. En vandaag ontmoeten al die dromen elkaar in de wijding van dit stenen gebouw en de stenen voorwerpen die er geplaatst zijn en loven wij allen samen de Heer.

Tot leven gewekt

Na even heeft iedereen een plaats

gevonden. Alle spanning ebt weg. De rituelen verlopen soepel, alsof het dagelijks werk is om een kerk te wijden. De liturgische meubelen, die sliepen en droomden in de stilte van het gebouw, worden wakker. De doopvont begint te sprankelen van leven als het water in de schaal gegoten wordt. De ambo wordt gewekt door het licht van de Paaskaars. De muren weerklinken van de lof van God. En op het altaar spreken brood en wijn van “de tedere vriendschap van God en van zijn stoutste dromen: onze verbondenheid aan elkaar en aan deze stad”, om met de woorden van de bisschop te spreken...

Tijdens dit feest van licht en zang, van woorden en rituelen, worden onze ogen steeds weer getrokken naar doopvont, ambo en altaar: grotten waarin een zacht licht straalt, waarin in de diepte het mysterie schuilt, waarin we afdalen in onze eigen ziel, in het hart van God. Ze lijken hoogst modern en oeroud. De tere kleuren harmoniëren wonderlijk met de omringende ruimte, de illusie van marmer roept net als de glas-in-lood ramen en de bogen de associatie met oude kathedralen op,

Na de dienst, tijdens de geanimeerde receptie, dwalen er steeds weer mensen af naar de kerk, ze draaien om altaar, ambo en doopvont heen, ze raken niet uitgekeken. Vanuit iedere hoek kijk je weer vanuit een ander perspectief en ontdek je nieuwe wonderen en geheimen.

De kerk is gewijd en de parochie vervolgt haar weg naar Gods toekomst.

Adrie Paasen

Een nieuw orgel

Alweer een jaar geleden werd duidelijk dat het orgel uit de kerkzaal van het oude Martini Ziekenhuis in de aanbieding was. Een pijporgel (positief) dat veel meer mogelijkheden heeft dan ons huidige “een-register” orgel. Mogelijkheden die de parochie meer steun kunnen bieden bij het zingen en ook is er meer variatie in klankkleur mogelijk.

Er is in de tussentijd al veel gebeurd. De Orgelraad heeft het orgel uitgebreid bekeken en er is een positief advies afgegeven voor de aanschaf van het orgel. De afgelopen periode is er nagedacht over hoe het geld voor het orgel bij elkaar te krijgen. Want de bijna 10.000 euro die daarvoor nodig is (€ 6000,- aanschaf en € 4000,- installatie, welk bedrag lager zal worden door hetgeen we zelf kunnen doen!) hebben we nog niet in kas. We hebben meerdere fondsen op het oog maar om daarvan geld te krijgen zal het nodig zijn dat ook een deel van het geld door de parochie bijeen wordt gebracht.

Het nieuwe orgel heeft 29 zichtbare frontpijpen, deze zijn te adopteren voor 35 euro per stuk. Er komt in de parochiezaal een lijst te liggen waarop hiervoor in te tekenen is. Als al deze pijpen geadopteerd zijn is de eerste 1000 euro een feit.

Om dit bedrag te verhogen organiseren we op zondag 30 oktober van 13.00-17.00 een boeken- en snuffelmarkt in en om de kerk. Alle hulp daarbij is welkom, zowel door het inbrengen van boeken en spullen als door hulp op de dag zelf. Verder zijn we nog op zoek naar 2 of 3 marktkraampjes. Mocht u boeken of spullen willen inbrengen en/of helpen op 30 oktober kunt u contact opnemen met Astrid Zomervrucht (liefst per email astrid@groningen.okkn.nl).

Alvast bedankt voor uw hulp!

Eddy Ufkes & Astrid Zomervrucht

Het is een rustige zaterdag in Galerie Noord in het centrum van Groningen. Bij de tentoonstelling onder de titel "Homage aan..." heb ik dienst als coördinator van een project tijdens het seizoen 2003-2004. Het is een grote groepsexpositie met 22 exposanten. Elke deelnemer heeft op mijn verzoek een kunstenaar uit de hele kunstgeschiedenis uitgekozen om een eigen werk als "Homage aan..." te maken.

Ik ben zelf ook exposant met een hommage aan de Amerikaanse kunstenaar Stuart Davis (1894-1964), die zijn eigen karakteristieke taal heeft ontwikkeld van abstracte vormen in sterke kleuren en teksten en tekens, waarmee hij de dynamiek van New York en de jazz weergeeft. (Ik ben jazzliefhebber vanuit de Poolse communistische periode, toen jazz gespeeld en gehoord werd als undergroundmuziek). Als potentiële exposant was ik op zoek naar een sterke spirituele tekst, die op het doek van 80 bij 60 centimeter geschilderd zou kunnen worden in de stijl van Stuart Davis. Ik wist het bijna onmiddellijk. Ik heb twee woorden uit de Geloofsbelijdenis van John Merbecke (ca. 1510-1585): "Ik geloof in één God, de al-mach-ti-ge Vader, Schep- per van he-mel en aar-de, van al-le zicht- ba-re en on-zicht-bare din-ge..."

Twee woorden dus: ONZICHTBARE DINGEN. Er staat niets meer op dit schilderij, alleen deze woorden, in blokletters op een donkere achtergrond. De achtergrond is in één kleur, grijs-donkerblauw - het resultaat van een mengsel van drie of vier acrylverven. Mijn schilderij hangt nu tussen de andere werken. Er zijn geen bezoekers in de galerie, ik ben alleen. Hoeveel wij in het centrum van de stad zitten, is dat niet bijzonder. De stadjes beginnen zaterdag met de boodschappen; tijd voor kunst

komt iets later. Het is warm in de galerie. Niet alleen het raam staat open, maar ook de deur. Ik zit bij de tafel dicht bij het raam, naast de deur. Plotseling komen zij binnen: drie jonge mannen met een duidelijk Arabische uitstraling. Ze lopen snel rechtstreeks naar mijn schilderij. Zij stoppen. Ze zijn woedend. Zij vragen op een agressieve manier: "Wat betekent Onzichtbare Dingen???"

Wachten zij op het antwoord ???! Ik loop naar het midden van de galerie. Ik sta nu tegenover mijn eigen schilderij. Er verstrijken seconden, zware seconden. Er is nog steeds niemand anders in de galerie, alleen wij. Wat nu? Wat kan ik zeggen? Ik zeg gewoon: "Dit is mijn schilderij".

Opnieuw verstrijken seconden. Ik zie dat het gedrag van de groep verandert. Een man lijkt zachter, minder agressief dan de twee anderen. Hij wil iets zeggen... Nu praten ze snel met elkaar. Ik begrijp hun taal niet, maar de bedoeling lijkt mij duidelijk: hij probeert de anderen over te halen om de galerie uit te gaan.. Seconden tikken weg. En plotseling zijn ze er niet meer. Het incident duurde ongeveer drie minuten. Er komt nog steeds niemand de Galerie in op deze de zonnige zaterdagmiddag.

JOANNA PASZKIEWICZ, 2016.
Ik heb dit schilderij niet meer. Het doek heb ik korte tijd later overgeschilderd. Nu vind ik dat jammer. Maar ook vraag ik mij af: waarom heb ik dit zo snel gedaan? Ik was toch tevreden met mijn schilderij, met de twee woorden in de blokletters: "ONZICHTBARE DINGEN". Waarom heb ik dit schilderij niet meer?

Joanna Paszkiewicz – Jägers

De weg van een duizendpoot

Volgens zijn website is hij maker en bedenker van juweeltjes. Tegenwoordig maakt hij vooral sieraden. Maar als je zijn website bekijkt en met hem praat, blijkt al snel dat hij veel meer kan. Eigenlijk krijg je het gevoel dat hij zijn hele leven toegewerkt heeft naar zijn (voorlopig) laatste grote project: ons liturgisch meubilair.

De jonge Leo Cahn was volgens de test geschikt voor het gymnasium, maar hij hield van knutselen, en dus vond de psycholoog die hem testte dat hij maar naar de LTS moest. Zijn ouders, die andere dingen aan hun hoofd hadden, vonden het al lang goed, als hij maar onderdak was. Dus ging hij naar de LTS, opleiding hoefsmeden, elektrotechniek, fijn metaal. "Na drie jaar vond het er niet meer leuk; er gebeurden allerlei dingen, niet met mij, maar de muzikleraar werd weggepest en zulk soort dingen; ik vond het een onaangename school en ben toen overgestapt naar edelsmeden op een andere LTS. Ik heb het daar best goed geleerd, maar ik ging ook naar het kinderkunstklasje van het Stedelijk Museum, van mijn tiende tot mijn vijftiende, en daar heb ik heel veel kunst geleerd; dat was ook het allerleukst. En dan moet je je voorstellen dat je als kind met je docent eerst even opgeladen werd in het museum, voordat je aan de slag gaat.

Na de LTS ben ik naar de Rietveld Academie gegaan. Dat was een vreemde move, want daar moest je minimaal ulo voor hebben en ik was ook eigenlijk te jong.. Maar ik ben als uitzonderlijk talent toch toegelaten en dat houdt dan in dat de hele klas tegen je is en dat je je voortdurend moet bewijzen. Ik wou eigenlijk een soort combinatie maken

tussen industriële vormgeving en edelsmeden, dat wat er nu overall is, dat had mijn grote interesse, maar juist die twee opleidingen, grenzend aan elkaar, hadden twee leraren die vechtend over de gang rolden. Het werd alleen industriële vormgeving. Dat heb ik niet afgemaakt. Na drie jaar waren de spanningen tussen mij en de docent zo hoog opgelopen, dat dat zinloos was; bovendien had ik verschillende mensen ontmoet die ooit die opleiding gedaan hadden en er niets mee konden. Het strookte niet met wat de industrie vroeg.

Twee zilveren lepels

Ik had dus de opleiding edelsmeden en als je daarmee verder wilde, moest je in het gezellensysteem: je begon als gezelschap en dan moest je nog een tijd bij een meester werken voor je zelf meester werd. Ik

'Het strookte niet met wat de industrie vroeg.'

werkte bij een edelsmid in Amsterdam op de Prinsengracht, een zekere Tomas, met wie ik het heel goed kon vinden. Maar op een bepaald moment zei hij: "Ja, Leo, iets heel vervelends, er zijn een paar zilveren lepels weg van een klant en er is niemand anders hier geweest dan jij." Ik zei: "Ja, ik weet er echt niks van," maar hij zei: "Ja, ik kan je toch niet meer vertrouwen," dus toen was het over. En dat was voor mij heel jammer, want ik was daar goed op mijn plek en ik zat er al een hele tijd en dat was dus eigenlijk verspilde tijd. Vijfenveertig jaar later was ik eens in Amsterdam; ik kwam langs dat winkeltje van Tomas en ik klom op de kelderingang om naar binnen te kijken; hetzelfde zwart leren gordijn hing er nog steeds, en

terwijl ik daar sta komt er iemand de trap af en die schrikt van mij, dus ik vertelde dat ik daar vroeger gewerkt had en dat ik daarom zo geïnteresseerd was; we raakten in gesprek en hij vertelde dat ze, toen ze dat huisje gekocht hadden, bij het afgraven van de composthoop twee helemaal zwart geworden zilveren lepels gevonden hadden.

Als edelsmid werd ik benaderd voor regisseur Alex Warmerdam, die toen nog op de filmacademie zat. Die had voor een film een ring nodig waar een mesje uit kon klappen. Die heb ik gemaakt, het werkte echt, maar de opnames zijn mislukt, want wat ermee gedaan moest worden, een vitrage aan repen snijden, dat gaat ook met een scalpel niet. Ik wist echter dat als je per ongeluk zwavelzuur morst, dan is die stof na een paar dagen zo ver vergaan dat je hem bij het minste of geringste stuk maakt. Dus ik heb die vitrage toen een badje gegeven met zwavelzuur en daarna zijn die opnamen gelukt. En toen kwamen ze met een tweede klus, voor de film *De inbreker*, iets met oorbellen en dat heb ik toen opgelost en toen was het hek van de dam.

Special effects

Nadat ik zo min of meer bij toeval in de film terecht gekomen was, heb, ben ik er gebleven. vooral omdat ik problemen snel oploste met dingen die aanwezig waren; daar zijn producenten heel gevoelig voor. Ik heb vijfentwintig jaar lang special effects voor films gemaakt. Het was erg leuk. Ik heb heel veel in Italië gewerkt voor Italiaanse films. Daar zat weer een Nederlandse twist aan, omdat de Banque de Paris et des Pays-Bas heel veel gelden geïnvesteerd had in Amerikaanse B-films, eind jaren zeventig. Daarvoor waren heel veel Italiaanse special effectmensen naar Amerika getrokken en zo kwam ik in

Italië terecht. O, dat was ontzettend leuk en ik heb daar ook heel veel geleerd, in van die hele grote studio's, bijvoorbeeld in Rome. Het is een heel talentvol volk, dat zie je aan alles, met veel liefde voor wat er is. Er was een ontzettend verschil tussen de Nederlandse en de Italiaanse manier van werken. Als ze in Nederland een decor moesten maken, werd er veel materiaal gebruikt, dat na de opnames bij het afval belandde; in Italië komen er twee mannetjes met een kar met blokken piepschuim, daar worden rieten matten tegenaan gestuukt en dan ontstaat er een decor dat niet van echt te onderscheiden is en na afloop gingen die blokken weer op een karretje en die werden later opnieuw gebruikt.

Af en toe krijg je van die rare klussen, zoals voor *De lift*, daarin moest iemand zijn hoofd kwijt raken; ik heb Monique

'... voor De lift moest iemand zijn hoofd kwijt raken.'

van der Ven zwanger gemaakt voor *Brandende liefde*; Tom Hofman een oog uitgestoken en Dirk Seelenberg opgehangen. Dat zijn allemaal van die dingen die je niet eerder gedaan hebt, dus dat is nieuw, dat moet je dan uitzoeken.

Door die special effects heb ik dus heel verschillende dingen gedaan. Ik moest op een gegeven moment iets met chocolade doen en ik had dat simpel willen oplossen, maar van de klant moest het allemaal echt, met echte chocola en dan ben je verplicht in korte tijd chocolatier te worden, want je kunt chocolade temperen, zodat dat er fijne kristallen in komen.

Kleine brokjes

Ik heb een goed verkeerd voorbeeld gehad in de vorm van mijn vader. Mijn vader was een soort uitvinder in de klassieke zin van het woord: heel veel ideeën, maar geen geld, en als hij iets maakte, moest het in één keer goed zijn. Ik heb het altijd zo gezien dat je de dingen moet opdelen in verschillende factoren. Dat hoort dus bij het oplossen van al die problemen: zoveel mogelijk proberen er kleine brokjes van maken en die stuk voor stuk oplossen. Als je het in één keer doet en het mislukt, dan weet je nooit waar het aan lag en bovendien heeft het dan heel veel geld gekost. Mijn basis, mijn ondergrondje van de lts, komt dan toch steeds weer boven, bijvoorbeeld de elektrotechniek, het is toch goed dat daar de kop afgehaald is. Ik ben elektronisch redelijk onderlegd, digitaal vind ik

'...een machientje dat in de lucht zou moeten kunnen tekenen.'

helemaal niet moeilijk. In 1981 kocht ik mijn eerste Appletje en ik was al gauw bezig met te trachten daar dingen mee te besturen.. Het heeft ook wel gewerkt. Ik had ook al gauw ideeën over een machientje dat in de lucht zou moeten kunnen tekenen; dat werd wat we tegenwoordig een 3D printer noemen. Mijn computerervaring heeft ervoor gezorgd dat ik goed weet hoe digitaal in elkaar zit en weet hoe je in computertaal moet programmeren. Mijn espressomachine heb ik voorzien van een computertje om te voorkomen dat hij droog kookt en hij vult zichzelf ook. Hij is uit 1947, onderdelen ervoor zijn niet meer te krijgen, die maak ik zelf.

Deze alleskunner, deze technische duizendpoot, heeft al zijn kennis, al zijn vaardigheden en al zijn artistieke gaven ingezet bij het vervaardigen van ons liturgisch meubilair. Eigenlijk zijn het ook juweeltjes geworden, sieraden voor onze kerk. Over het wordingsproces van deze kunstwerken leest u meer elders in dit nummer.

Adrie Paasen

Op zaterdag 5 november organiseren drie christelijke meditatiegroepen uit Winsum, Warffum en Groningen de Landelijke dag 2016 van de WCCM-NL.WCCM is onderdeel van een Wereldwijde Gemeenschap voor Christelijke Meditatie.

De dag vindt plaats in de Lutherse kerk in de Haddingestraat in Groningen. De dag zal gaan over Moderne Devotie en Meditatie. Het is een programma van stilte en activiteit, meditatie en ontmoeting.

Mariska van Beusichem, voorzitter van de Zwolse stichting Thomas a Kempis zal spreken over Moderne Devotie, een laatmiddeleeuwse christelijke vernieuwingsbeweging. Deze beweging heeft zich via Deventer en Zwolle over heel Noordwest-Europa verbreid en bijna 200 jaar stand gehouden. De sporen van de Moderne Devotie, met haar nadruk op verinnerlijking, gemeenschap, eenvoud en dienstbaarheid zijn niet meer uit de Europese cultuur weg te denken. Dit heeft alles te maken met de grote hoeveelheid boeken die de Moderne Devoten hebben verspreid, de prachtige handschriften die zij hebben nagelaten, de vernieuwingen die zij in het onderwijs hebben geïntroduceerd en de geestelijke waarden die zij door middel van 'collatie-

gesprekken' hebben gedeeld. Telkens weer blijkt dat de boodschap van de Moderne Devoten nog uiterst actueel is! De beroemdste was de Zwolse kloosterling Thomas a Kempis. Thomas schreef De Navolging van Christus. Met dit boek wilde Thomas jonge kloosterlingen gidsen op hun geestelijke weg. De 'Navolging' wordt tot op de dag van vandaag overal ter wereld zowel binnen als buiten de kloosters gelezen. Op voorstel van Mariska zullen we ook een meditatieve 'Emmaüswandeling' gaan maken door de Groningse binnenstad.

's Middags zal Jos de Heer, voorzitter Vacare, met ons spreken over Meditatie als een universele en eeuwenoude wijze om in verbinding met je hart en je verlangen, tot verstillig, concentratie en aandacht te komen om zo jezelf, de ander en God te ontmoeten. De christelijke traditie heeft op dit gebied rijke schatten in huis. en leiden bij Lectio Divina. Tot besluit van de dag kunnen we in de Lutherzaal deelnemen aan het Avondgebed van het Stads klooster. Toegang vanaf 10.00 uur.

Aanmelden bij: Else Veringa, efveringa@gmail.com. Vermeldt dan je naam, telefoon en woonplaats. Informatie: www.wccm.nl

De Communie

Tijdens de Communie gebeuren er allerlei dingen die enerzijds het gemeenschappelijke uitdrukken en anderzijds ook het mysterie. We komen in een kring om het altaar staan – wanneer het aantal mensen het toelaat – en bidden daar samen het gebed van de Heer. Daarna zingen we als een soort welkomsthymne het misgezang: Lam Gods. Onder deze hymne haalt de diaken of priester de overgebleven hosties op uit het tabernakel. Bij ons geef ik hiervoor opdracht aan de misdienaar. Wanneer we dan ter Communie gaan is, is het in onze parochie het gebruik dat de priester als laatste ter Communie gaat. Dit heeft mij altijd bevreemd, daar het gebruik in de Kerk is dat de priester als eerste ter Communie gaat. Dit heeft niets met klerikalisme te maken. Het heeft met het voorgaan te maken: zoals de priester voorgaat in de gebeden, zo gaat hij ook voor in de Communie. Het heeft dus ook niets met gastvrijheid te maken: het is immers niet gewoon een broodje met een slokje wijn dat je gezellig ronddeelt aan elkaar, maar we ontvangen Jezus door zijn werkelijke aanwezigheid onder de gedaanten van brood en wijn. De priester imiteert Jezus ook niet, vandaar dat hij de handelingen die Jezus deed bij het laatste avondmaal niet zichtbaar maakt, maar slechts uitspreekt in gebed. Het is in gemeenschap met het Lichaam van Christus dat de priester de Communie uitreikt, vandaar dat hij of zij deze zichtbaar tot zich neemt om die gemeenschap tot uitdrukking te brengen alvorens de Communie uit te reiken. Wanneer u de priester dus eerst zelf ziet communiceren, is het geen kwestie van zich meer voelen dan de ander, maar juist van deel zijn van de gemeenschap.

Pastoor Victor

De fascinaties van Leo Cahn

Het lijkt, achteraf kijkend, of alles in het leven van Leo Cahn wel moest uitlopen op het creëren van ons liturgisch meubilair: zijn opleiding, zijn technische vaardigheden, zijn artistieke aanleg, zijn fascinatie voor bepaalde landschappen. We zoeken hem op in het landelijke Wilhelminaoord, waar hij het meubilair maakte, buiten, onder een tentvormig afdak, terwijl er af en toe een buurvrouw op een paard langs kwam. Hij vertelt, en dan hoef je eigenlijk niet meer te doen dan zijn verhaal vast te leggen, een verhaal dat, geheel in de lijn met zijn voorgeschiedenis (zie blz 8-10), gaat over het oplossen van problemen, over zoeken en vinden, proberen en ontdekken, om tenslotte van al die experimenten datgene te gebruiken wat werkt.

Leo Cahn wilde in de meubelen de schoonheid van ouderdom en slijtage benadrukken. Zowel de binnenkant als de buitenkant zijn geïnspireerd op de natuur. Voor de binnenkant dacht hij aan een canyon, een uitgesleten grot, waar water met zand en stenen doorheen gestroomd is, wat een speciale slijtage geeft: heel groots en met een heel zacht gepolijst oppervlakte, hoewel het natuurlijk keihard is. De buitenkant is geïnspireerd op The Wave in Utah, een gebied met een soort zandsteen, dat heel mooi afgesleten is in duizenden dunne lagen met verschillende kleuren. Er mogen per dag maar zeven mensen in om het niet te beschadigen.

Leo vertelt: “Het project is in samenwerking met architect Roy van Mechelen bedacht en uitgevoerd. Hij heeft de kubusvorm, de maten en de doorkijken bepaald. Hij kwam bij me met een houten constructie en zei dat je moest kunnen zien dat er iets in zat. Ik

was al jaren geleden heel erg gefascineerd geraakt door die canyon en door dat landschap en ergens in mij borrelde dat

*'je moest kunnen
zien dat er iets
in zat.'*

toen omhoog; ik dacht: wacht eens eventjes, dat past heel goed bij die gebieden, en dan zoek je een heleboel foto's bij elkaar en die bespreek je; dat heb ik met Roy gedaan. Verder diende hij als referentie en stuurde hij bij.

Piepschuim, ijzerdraad en onderbroekenelastiek

Ik ben bang geweest, dat mensen teleurgesteld zouden zijn, omdat het niet blauw was. Ik heb op een gegeven moment van piepschuim blauwe modelletjes gesneden. Voor een film, voor allerlei trucjes, had ik heel idioot dun Wolfram draad. Uit die tijd had ik ook nog blauw schuim staan. Toen heb ik een experimentje gedaan door met een los draadje in dat schuim te snijden. Zo heb ik die modelletjes gemaakt, die jullie gezien hebben. Die golfjesstructuur vertoont heel veel overeenkomsten met de binnenkant van zo'n canyon; door met een los draadje tussen mijn vingers erin

te draaien en te duwen kreeg ik dat effect.

Op foto's uit het beginstadium, toen er alleen maar gelaste kubussen van ijzerdraad waren, zie je dat er witte lijntjes op zitten. Dat is onderbroekenelastiek met magneetjes. Daardoor kon ik de sleuven die er zouden komen uitzetten en ook makkelijk

verzetten. Ik heb ook veel modelletjes gemaakt van klei en zo. Dat is waanzinnig veel werk en eigenlijk krijg je de details toch pas als het groot is. Er waren ook een hoop mensen die zeiden: "Dat moet je met een 3D printer doen," maar daar zitten grote nadelen aan, want die geen golven op en neer maken, maar alleen getrapte lijnen, zoals in een sawah (ook beeldschoon trouwens). Dat is het verschil tussen digitaal en analoog. En ik vond het ook heel leuk om in deze tijd iets te maken waar geen computer aan te pas kwam.

Het is eigenlijk een soort boetseren, in ijzerdraad met wat dunner ijzerdraad er tegenaan en dat vul je in met cement. Daaroverheen komen de lagen van gekleurd cement. De kleuren gaan er bij het mengen van het mengsel al door; daar begin je mee. Dus de kleuren zijn allemaal massief. Als je het doorsnijdt blijf je die kleur zien, dat wil zeggen: per laag, maar ook weer niet helemaal, want vaak zijn

die lagen uit vier verschillende kleuren samengesteld.

Fascinatie met cement

Het bijzondere van cement is dat het een soort verpoeid kristal is; als je er water bij doet, groeit het uit tot een harde massa; als je het ziet onder een microscoop, dan zijn het hele gemene scherpe kristallen, het punt aan alle kanten. en die kristallen dringen heel goed door in kiertjes; het minste sneetje is goed genoeg om in uit te kristalliseren. Cement en beton zijn heel gewoon, onze wereld bestaat er voor een groot deel uit, maar het is ook heel fascinerend materiaal: het is heel bijzonder dat je een poeier hebt dat je nat maakt en dat dan zo idioot hard wordt en zo in staat is om andere materialen vast te grijpen.

De basis is een binding van lijmsteen, een soort zand, dat wordt verhit, waardoor alle kristalwater eruit verdwijnt en als je dat gedaan hebt, dan kun je het

'Het bijzondere van cement is dat het een soort verpoeid kristal is.'

verpoeyen. Voor steen heb je heel speciale kleurstoffen nodig: van gemalen andere gesteentes. Uit Italië komt bijvoorbeeld "rosso levanto" een rode kleurstof, of alpengroen en carara

Het cement heeft natuurlijk ook een eigen kleur. Je hebt gelukkig ook wit cement, dus dat heb ik gebruikt. want met gewoon cement kun je alleen een soort van donkergroene-grijze kleuren maken.

Oplossingen zoeken

Oplossingen zoeken voor een probleem, daar draaide het om bij de speciale effecten die Leo voor films maakte, en dat gold ook voor het aanbrengen van de gekleurde lagen op het meubilair. Leo deed verschillende proeven. Hij strooide gekleurd cement en zand in een bak met water, maar het zand zakte het snelst, daarna het cement en de kleurstof er bovenop. Hij legde lagen op elkaar als een stapel pannenkoeken, maar als ze gewicht kregen, verbraken ze de verhouding eronder. Hij maakte een soort feuilletedeeg met een deegroller, waarbij het aantal lagen steeds groter wordt, maar dat kostte teveel tijd en het cement kon niet nat genoeg zijn. Hij spoot lagen op met een soort slagroomsput, maar ook dat had bezwaren. Hij keek naar projecten als de torens van Watts in Los Angeles. Het geheim van het cement dat daarvoor gebruikt is, is dat er rivierklei doorheen gemengd is; het nadeel daarvan is dat het erg krimpt, maar het geeft

'Uiteindelijk heb ik er worstenvellen voor gebruikt.'

prachtige lagen met veel barsten, die je dan weer kunt vullen met een andere kleur. Tenslotte werd het van alles wat, vooral het systeem van de slagroomsput, waarvoor hij chocoladesputten van de banketbakker gebruikte, gecombineerd met het opstapelen van lagen. En al die lagen moesten ook nog geschuurd worden.

“Ik heb een soort mallen van zand gebruikt om de holttes aan te brengen. De materialen daarvoor waren toch lastig te vinden. Uiteindelijk heb ik er

worstenvellen voor gebruikt, zoals slagers dat gebruiken. De fijnere golfjes heb ik aangebracht met een kammetje, waar ik rubber slangetjes op gezet had en voor de allerfijnste heb ik zo'n siliconen keukenkwastje gebruikt.

De drie nokken, waar de schaal op rust, moeten goed vast zitten en ze moeten ook op de juiste plek ten opzichte van de schaal zitten, dus daar heb ik een constructie voor gemaakt waarin ik de nokken heb vast gelast en waar ik later het overbodige er weer tussenuit gezaagd heb.

De maten van het altaar zijn door Roy van Dom van der Laan overgenomen. Voor de maatvorming staat het altaar op een plaat hout; daar zitten aluminium buizen omheen; die zijn zo geplaatst dat ik de buitenkant precies kon afstrijken op de maat die ik hebben moest; de oplegger waarop de glazen plaat rust, zit ook vast gelast in het frame.”

Op en in het meubilair zijn kleine voorwerpjes te vinden. Soms dienen ze om een schroef te bedekken, maar ze zitten er vaak ook gewoon allen maar voor de leukigheid, bijvoorbeeld het schelpje op de doopvont. “Die schroeven had ik ook dicht kunnen plamuren, maar ik vond dit wel zo charmant. Ze zitten ook op plekken waar ik nog niemand

over gehoord heb, bijvoorbeeld een bergkristal. Het kristal in het altaar is wel ontdekt, maar dat heb ik er gisteren in gestoken, omdat het lekte. Er zit onder het altaar een bakje in de vloer, daar zit de elektra-aansluiting in, die zorgt voor het licht in het altaar. Maar het altaarblok bestaat uit twee delen; er zit dus een naad in. De bodems van canyons zijn altijd

met zand bedekt, dus het leek me wel leuk om daar ook zand over te strooien en dan zie je die naad niet meer. Ik had die naad dicht geplamuurd, maar is er een brokje tussenuit gevallen en dus is dat zand in dat gat gaan lopen. Dat loopt dan de kelder van de kerk in en daar kun je wel drie kub zand kwijt. Dus kwam ik op het idee daar een kristalletje in te zetten. Ik had het ook dicht kunnen plamuren, maar zo'n plekje vraagt om een creatieve oplossing. Overigens stopt het zand wel met weglopen, het is namelijk gemengd met cement en vochtig gespoten met de plantenspuit.

Symboliek

“De schoonheid van ouderdom en slijtage, zoals je die tegenkomt in canyons en in The Wave, meer symboliek heb ik er niet in willen leggen, maar dat neemt niet weg dat er bepaalde gedachten door mijn hoofd gingen tijdens het proces, bijvoorbeeld de overeenkomst van de roze grot met een baarmoeder. De doopvont heeft een andere uitstraling dan

de andere meubels, het gaat over de doop, dus de jeugd; daar passen krachtige kleuren bij. Verder mag iedereen zijn eigen associaties erbij hebben.

Ik heb niet veel met religie, maar ik sta er niet onwelwillend tegenover. Ik snap dat het functioneert en begrijp dat mensen er behoefte aan hebben. Het geeft ook verbondenheid. Ik had tijdens de dienst het gevoel dat het meubilair met het gebeuren harmonieerde. Ik vond de dienst sympathiek; ik vind allerlei aspecten in de Oud-Katholieke Kerk positief. De Oud-Katholieke Kerk staat volgens mij positiever in het leven dan veel andere kerken.’

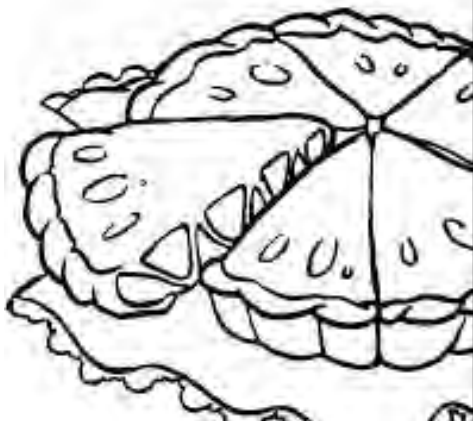
Adrie Paasen

The Queen of Quiche

Ik ben dol op quiche! Zeg nou eens eerlijk...wat is nou veelzijdiger dan quiche? Ze zijn er in alle soorten en maten. Voor elke gelegenheid bestaat er wel een recept. Van vegetarisch tot rijk gevuld met blokjes gerookte kip of spek. Voor elk wat wils. Ik moet eerlijk bekennen, ik heb vijf verschillende quichevormen en moet mij vaak inhouden bij kringloopwinkels als ik er weer één zie liggen. Als je een lekkere quiche wilt maken, vind ik het persoonlijk wel belangrijk dat de bodem niet van bladerdeeg gemaakt is. Ik gebruik altijd een recept dat ik ooit lang geleden van Victor heb gekregen. Het is een simpel recept en de ingrediënten hebben de meesten eigenlijk altijd wel op voorraad. Je kunt het deeg trouwens ook invriezen. Een handige tip voor als je weer eens een drukke periode voor de boeg hebt. Op internet zijn veel recepten te vinden voor de vulling, maar geloof mij...met deze bodem zal hij echt nog lekkerder zijn.

Veel bakplezier!

Quichebodem

Ingrediënten:

250 gram bloem
75 gram margarine of roomboter
+/- 100 ml water (niet te veel)
tl Italiaanse kruiden
wat zout

Bereidingswijze:

Bloem en margarine/boter door elkaar mengen.

Het grootste gedeelte van het water toevoegen en door elkaar kneden tot een deegbal ontstaat. Ik gebruik meestal de mixer met de deeghaak. Dat is gewoon heel gemakkelijk en veel sneller dan het met de hand te mixen.

In de meeste kookboeken staat dat je nu het deeg in folie moet oprollen en ten minste een uur in de koelkast moet laten rusten. Dit doe ik nooit. Ik rol het deeg altijd eerst uit en plaats het alvast in de met boter ingevette quichevorm en zet het dan in koelkast om te rusten. Dit vind ik veel makkelijker, omdat het deeg nu nog heel soepel en gemakkelijk uit te rollen is.

Doe nu je vulling naar wens erin en bak de quiche 40-45 minuten op 190 graden (hete lucht).

Vieringen

De parochie houdt elke 1e, 3e en evt 5e zondag van de maand haar vieringen om 11.00 tenzij anders aangegeven. De vieringen worden gehouden in de parochiekerk aan de Witte de Withstraat 2 te Groningen. Dit is ca.10 minuten lopen van station Groningen. Op zondag is er vrij parkeren in de straat. Ook is parkeergarage Westerhaven om de hoek.

Op de 2e en 4e zondag van de maand zijn er anglicaanse vieringen in ons kerkgebouw. Deze vinden plaats om 10.30. Meer informatie is te vinden op www.gracechurchgroningen.com.

Tevens zijn er op de 2e en 4e zondag van de maand oud-katholieke vieringen om 10.30 in de statie Twente. Meer informatie daarover is te vinden op www.twente.okkn.nl

Meditatie

Elke dinsdagavond is er de mogelijkheid om te mediteren in onze kerk van 19.30 tot 20.00 (inloop vanaf 19.15). Na de meditatie kunt u nog de completeen meebidden. Op de eerste dinsdag van de maand kan men blijven om even na te praten.

En verder...

Elke vrijdag 8.15 lauden

Elke vrijdag 10.00-11.00 koffieochtend

zondag 2 oktober

zondag na Pinksteren 22 (groen)

1e lezing: Habakuk 3, 2 en 16-19 blz. 482

2e lezing: 2 Timoteüs 1, 6-14 blz.483

Evangelie: Lucas 17, 5-10 blz. 484

ca. 13.00-14.30 vormingsgroep

zondag 16 oktober

zondag na Pinksteren 24 (groen)

1e lezing: Genesis 32, 23-32 blz. 487

2e lezing: 2 Timoteüs 3,14 – 4,5 blz.488

Evangelie: Lucas 18, 1-8 blz. 488

zondag 30 oktober

Allerheiligen / Allerzielen (hoogfeest, wit)

1e lezing: Wijsheid 3, 1-9 blz. 548

2e lezing: Openbaring 7, 2-4 en 9-17 blz. 549

Evangelie: Matteüs 5, 1-12 blz. 550

13.00-17.00 boeken- & snuffelmarkt

zondag 6 november

H. Willibrordus (wit)

1e lezing: Jesaja 52, 7-10 blz. 552

2e lezing: Hebréeën 13, 7-17 blz.552

Evangelie: Matteüs 25, 14-34 blz. 553

ca. 13.00-14.30 vormingsgroep

zondag 20 november

laatste zondag na Pinksteren (groen)

1e lezing: Maleachi 4, 1-6 blz. 497

2e lezing: Openbaring 3, 7b-12 blz.498

Evangelie: Lucas 21, 5-19 blz. 498

De vormingsgroep is een groep van toetreders, geïnteresseerden en vormelingen die gedurende enkele maanden bijeenkomen om over het geloof te praten en de beleving daarvan in de Oud-Katholieke kerk.

Carla van der Burg
Uitvaartverzorging

www.carlavanderburg.nl
Telefoon 050 3186636

*Samen.
Zorgvuldig.
Passend.*

Elk afscheid is het begin van een herinnering

Niets is zo moeilijk als afscheid nemen van een geliefd persoon.
Het is een proces vol verdriet, machteloosheid en onzekerheden.
Daarom is mijn uitvaartverzorging gebaseerd op persoonlijke aandacht.

Klaar staan voor nabestaanden zolang het nodig is.
Luisteren naar herinneringen.
Emoties een plaats geven.

Tijd bieden om in alle rust een keuze te maken.
Alleen dan ontstaat een uitvaart met een persoonlijk karakter.
Een begrafenis of crematie die echt in het teken staat van de overledene en recht doet aan de emoties van de achterblijvers.

Caroline de Widt

De Pol 9, 9321 VA Peize
www.vlinderuitvaartverzorging.nl

050-5035453

Retouradres:
Witte de Withstraat 2A
9726 EC Groningen

Port Betaald

